کۆڵان کۆلان گێڕانەوە — 71 — ... کەریم کاکە

عەلی عاشق درەنگ لە گەلی عەلی بەگ دەنگیدایەوە.
وەستا رەجەب ئەیگێ: خەرەندێ خۆ بە تەرمێ لەشکری رۆم و عەجەم پڕ ئەکەینێ.

71 ...

بە گوێرەی رۆژمێری نەورۆز بێ، هێشتا دوو حەفتەیەکمان لە بەهار ماوە، بابم ساقۆ درێژەکەی فڕێنەداوە، بەڵام من دەمێکە بە توڵی کراسێکەوە دەگەڕێم، بابم گوتی:
کوڕم ئەوێ ساردە، بە جلکی هاوینیەوە ناتبەم..
لە قسەی دەرنەچووم و بە ڕێکەوتین، بیرمە لە پێچەکانی پیرمامێ، بەر لە گەیشتن بە لێفەی کەریم حەشاش، هەرچی سەرنشینە ورد ورد کەوتنە وێرد خوێندن، منیش چاوم لێیان کرد، ئەو تامپۆنانەی کە لەو جێیە کرابوون و من بیستبوومن، یەك یەك هاتنەوە بەر چاوم، تەواوێك ترسام، دەرفەت نەبوو، دەنا خۆم دەختە بن ساقۆکەی بابم، سەرکەوتین و شۆڕبووینەوە، لەو رێیە تا شەقڵاوەم دیتووە.
پیاوەکەی لە پێشە من دانیشتووە بە دەنگی بڵند بۆ پیاوەکەی تەنیشتە خۆی قسان دەکات، هەر من نا، هەستدەکەم بابیشم تامەزرۆی قسەکانیەتی و هەناسەی لە خۆ بڕیوە، دەگەینە هەر ئاواییەك و هەر چیایەك ، هەر دۆڵێك دەردەکەوێت، ئەو پیاوە ناویان دەڵێ:
ئەوە کۆڵێ، ئێتە شەقڵاوە، ئەوەیان سەفینە، ئەوێهێ چیای هەورێیە، ئەها چیای بەنی هەریرە و هەریریش لە بنی، ئەها کێڵەك سەری گەیشتێتە ئاسمانێ، لێرێهێوە دۆڵی بالیسانە دەچێتەوە... ئەو چیایە دەبینن سپی دەچێتەوە؟ ئەوە چیای...
لە زاری پیرێژنە بسك سۆرەکەوە ناوی کابرام زانی:
عەلی گەڕیدە، دەڵێی لەو گوندانە دەرۆزەت کردووە، وا شارەزای.
کابرا بە پێکەنینەوە دەڵێ:
چما لێرەش لەگەڵمی! پیرێژن لەبیرت کرد، ئەو ساڵەی تۆم هەڵگرت، ئەو ناوەمان هەموو کرد!
بسکسۆر: هەی لە دەوت ریم عەلی گەڕیدەی داك بە دووکەتی.
ئەو دووە پێدەچوو تەمەنێك بێ یەکتر بناسن و لە گاڵتەش هێندە لێکدی نزیکبن، دەستنوێژیان لە ئێکدی نەشکێ، عەلی گەڕیدە لەگەڵ ناوهێنانی جێیەکانیش جاروبار کورتە سەرهاتێکیشی دەگێڕایەوە:

ئەها، لەو ملەیە، سێ فیشەکیان بە کاوێزاغاوە نا، بەڵام بەر نەکەوت.
لەو سەرە رێیە، رێگر رێیان لە حەسەن سیساوە گرت و رووتیان کرد و حەیرانیشیان پێگۆت.
ساڵەکی لە دەو زێی بادینان- ئەها، ئەو رێیە دەتباتەوە سەر زێ- بەرازێك هێندەی هێسترێك روو بە روو بۆم هات، تفەنگم لە شانە، بەڵام سام گرتی بووم و دەستم بە خۆمدا شۆڕکردەوە، خودا خێری بەراز بنووسێ، زگی پێمسووتا، سەرێکی راوەشاند، وەك ئەوەی سڵاو بکات، بە رێی خۆیدا رۆیشت.
لەو پێچە بسووڕێینەوە، ئامێکانە، جێی ژنهەڵگر و پیاوکوژانە.
لە سەر ئەو قسەیە پیاوێك لێی هاتە دەنگ:
کوڕە کابرا، لۆ وا بە پێخواسی بە ناو کەوتی؟ ئامێکان جێی مێرخاس و عەگیدانە.
لەوەبوو پیس تێکبگیرێن، بابم و بسکسۆر کەوتنە نێوانیان، ناوبژیان کردن و ساردبوونەوە. عەلی گەڕیدە واز لە ئامێکان ناهێنێ، سەربردەی قورئانەکەی گۆڕاوە کە من پێشترێ لە پیاوەکەی دەو زێ بیستبووم، گەڕیدە لەو سەری تووڕەبوونەوە، بە لای پێکەنیندا بایدایەوە و گوتی:
لە سەرانسەری وڵاتێ، یەك قورئان هەبوو، ئەویش لە نزیك ئامێکان چێڵە سۆری پلکە فاتێ، لەگەڵ پووش و پەڵاش لوولی دا و قووتی دا، بۆ سوێندیش پەرەکی نەهێشتەوە، تا ئێستاش خەڵکی ئەو ئاقارە کاتێ سوێند دەخۆن دەڵێن: بە قورئانی ناو زگی چێڵە سۆرێ، خۆ ناڵێن ئەوەش درۆیە؟!
کەس قسەی نەکرد، بسکسۆریش نەیگوت درۆیە.
بڕێ، هەوراز و نشێومان زۆر بڕی، لە بڵندبوونەوەیەك لە دوورەوە دوندێك لە شێوەی ملە گا دەرکەوت، عەلی گەڕیدە گۆتی:
سەرکەوە سەر ئەو دوندە هەرچی چیای دنیا هەیە، لێتەوە دیارە.
لە شۆڕبوونەوەیەك ئاواییەك دەرکەوت، خەلیفانی دەڵێن، پێشترێ بە بیستنی ئەو ناوە نازانم بۆ بیرم بۆ کۆڕی خەلیفە و دەروێشان دەچوو، بۆیە لەوێ چاوەڕێبووم بە دەف و شیر و پرچکردنەوە بێنە سەر رێ و بە دەوری ترومبێلدا (هەلقەی زیکر) ببەستن، گەیشتین و خەلیفەیەك چیە دیار نیە، لە هیکڵا رەوەیەك رەشەوڵاخ بە جادە وەربوون، زرم، زرمەیەك دەتگوت شاخ رووخا، هەژانێك لە بوومەلەرزە دەچوو، هەموو کەوتنە ناو باوەش و سەر پشتی یەکتر، (یا ئەلڵا یا ئەلڵا) لە چیاکان دەنگیدایەوە، خۆمم لە بن لچکی ساقۆکەی بابم دیتەوە، هەست لە خۆ رادەگرم، چ جۆم نایەشێ، بابیشم دەڵێ:
چ نیە، چ نیە..

د□نیابووم ساق□ی بابم دەمپار□ز□، لە ک□پتەر و جاشانی پاراستووم، لە ترومب□ل نامپار□ز□! ب□یە لە چاو زرمە و لەرزەکە چی وا نەترسام، هەموو ساغ و قیتن، کەس کەپووشی خو□نی ل□نەهات، دابەزیین، چ ببینم باشە! بەر لە هەر ج□یەکی چاوم کەوتە سەر گوانی، گوانی وا گەورەم نەدیتبوو، لە گوانی چ□□ە شینی گ□رینیش گەورەتر، لە چواران دوو گ□ی لە منەوە دیاربوون، لە لوقمی در□ژی لوولەیی دەچوون، چ□□ە سپی لات□ عەردی گرتووە، لەگە□ سەر جوولاندن، ق□چ□کی دەلەق□، پ□دەچ□ لە بنەوە شکاب□، لە زار و کەپوویەوە خو□ن د□، گو□مل□یە:

مرداردەب□تەوە، سەریب□ن.

پیاو□کی خ□کە□ەی جەمەدانی خ□ی ک□او بە گو□ینگ، ک□رد□کی لە دەستە نیوە شیر□کە، سواری سەری چ□□ە سپی بوو، ک□ردی بە ملدا ه□نا، وەك ب□□ی کانیی خو□ن لە ناو جادە تەقیب□تەوە وابوو، خو□ن ج□گەلەی بەست.

بیرمە لە ساتی سەرب□ین بە هەردوو دەست چاومم گرت، بە□ام لە کەل□نی پەنجەوە دیمەنەکەم دیت، دیمەن□کی بەسام، پیاوە ک□رد بەستەکە لە ج□ی چ□□ەکە با، هەر ه□ندە ت□کدەچووم، لەو تەمەنە سەرب□ینی چ□□ چی لە سەرب□ینی مر□ق کەمتر نەبوو، هەرچەندە هی مر□قم نەدیتبوو، بە□ام گریانی ژنەکە جیاوازیی ن□وان چ□□ و مر□قی کالکردەوە، چاودەن□، ژن□کی شینپ□ش بە سینگکوتان و دەست هە□شەقاندن گەیشت، خ□ی بە سەر کەلەش دادا، سەری بە زگیەوە ناوە و گوانی ماچ دەکات، شیوەن□کی گ□□ا، چ ژن□ لە سەر تەرمی خوشکی شینی وای نەگ□□اوە، ژنە سەردوولکەی بە سەر چ□□ەکەیدا دەگ□، بە (خوشکان)یش ناو دەه□نا، من پاشتر□ پ□کەوتم چ□□ هەیە، وەك مر□ق ناوی هەیە، ئەوەیان ناوی خوشکان بوو.

دیتم ژنە شینپ□شەکە سەری ب□اوی خوشکانی بە سینگی خ□یەوە نا، خ□ی لە خو□ن هە□□نا، ئەها دەستی پا□انەوەی ب□ ئاسمان ب□ند کرد:

ئەوەی ت□ی وا ل□کرد، وەك ت□ی ل□ب□.

پیاو□کی کە□ەگەتی چوارشانە دە□□:

خوشکم، وا مە□□، ب□ت دەبژ□رم، زار هە□□نە، چەندت دەو□ دەتدەم□.

ژنی شینپ□شی لە خو□ن هە□ک□شراو بە گریانەوە:

گوو بە بژاردنت، بە بە□ك و پارەت، من خوشکانی خ□م دەو□تەوە.

باشە ئەو پیاوە ک□یە و ب□چی خو□نی چ□□ە سپی دەدا، ئەدی لە سەر شوف□رەکە نیە؟ تاهوو واهـ! د□شاو بە گونم لەو ج□یە ب□ ئاوە، لەو ساتە هەوکم وشك ببوو لە تینو□تی، ئ□، بزانن رووداوەکە کوو بووە:

کابرای چوار شانە شوف□ری ئەو قەلابەیەیە کە لەدەو جادەکە راوەستاوە، رووە و ئ□مە د□، کات□ گاگەل د□تە پ□شی خ□ی

پێناگیرێتەوە، خۆ بە خوشکاندا دەدا چەند تەقلەیەکی پێلێدەدا، لە دوا تەقلە بە ترومبێلەکەی ئێمە دەکەوێ، ئەوەتا لای پێشێی کەمێك قۆپاوە..

ژنەی شینپۆشی خوێناوی لە شین ناکەوێ، پیاوێ دێ بە خەڵکەکە دەدا، پیلی ژنە دەگرێ و رایدەکێشێ و دەڵێ:

دادە، ئەو شینە چیە؟ خۆ خوشکانە، خوشکت نیە.

دووریخستەوە، ئەوەشم لەبیرە، پیاوێك دەیگۆتە بکوژی خوشکان:

تا بەشە خۆری خۆت نەبەیت، ناڕۆیت.

ئێمە سواربووینەوە و وەڕێکەوتین، بسکسۆر دەڵێتە عەلی گەڕیدە:

چیدی زمانت نەگەڕێ، با تووشی بەڵایەکیدی نەبین.

بەڵام گەڕیدە گوێی ناداتێ، ئای، ئێرە بە سامە، چیا و دۆڵ لێرەوە سامی خۆیان نیشان دا، ترسم لێنیشت، ئەوەتا وا بە قوڵگی زەویدا دەچینە خوارێ، خوایە، ئێرە کوێیە، تا کوێ شۆڕدەبینەوە، سەر لە جامی جێب دەردەهێنم، ئاسمان هێندەی ئەو دووکەڵەی لێ ماوەتەوە کە فڕۆکەی قوونبەدووکەڵ لە دوای خۆی بەجێیدەهێشت، هێشتا شۆڕدەبینەوە! زوو زوو تەماشای ساقۆکەی بابم دەکەم، دامناوە شتێك بقەومێ خۆم بهاومە بنی، قورسایی ترس نیشتووە لە سەرم، هەناسەبڕکێمە، دڵم هەزارە دەکات، شاخی هەزار بەهەزاری وام لە چ جێ نەدیتووە، نە لە تەلەقزیۆنێ، نە لە خەونێ، نە لە قسەکانی مام تۆفیقی جەڵەبوانەوە ئەوەی لە سیپانێ هەڵدێرا، ئێرە هەبێ نەبێ جێیەکە لە جێیەکانی ناو هەقایەتبێژەکەی سەیداوە، لەوێ جێی وا هەیە..

لە بنەوە، لە لای خوارێوە رووبارێکی تیرە ماری بە بن ئەو ئاسمانە باریکەدا نازانم روو لە کام لا دەڕوا، لەجێیەك راوەستاین وەك بڵێی نێوان زەوی و ئاسمان بێت، ئێرە رێی یەك ترومبێلی هەیە، رۆیشتن و هاتن بە نۆرەیە، نۆرەمان هات و لە رێی باریك دەرچووین، ئاهێکم هاتەوە بەر و گەڕامەوە کن قسەکانی عەلی گەڕیدە، حەیف لە دوادوایی سەربردەی دوو عەلیەکە سام بەری دام و هاتمەوە ناو ترومبێلەکە، ئەوەتا باس لە عەلی بەگ و عەلی سەودا دەکات، سەودایەکە لە دەو جادە دانیشتبوو، بەڵام من نەمدیت:

ئەو پیاوەی دیتتان، عەلی ناوە، شێت و سەودایە، کچێك بەو دەردەی برد، حەزیلێکرد و نەیاندایێ، لە داخا سەری خۆی هەڵگرت، وازی لە دنیا هێنا، پەنای بۆ گەلی عەلی بەگ هێنا، ئەوتا لێرە تەمەن بە سەر دەبا..

درەنگ، زۆر درەنگ ئەو دێوانەیە ناوی بە عەلی عاشق لە گەلی عەلی بەگ دەنگی دایەوە و ئەویندار نەما نەیبیستێ…

عەلی گەڕیدە لە بارەی عەلی بەگەوە گۆتی:

عەلی بەگ میری ئ□زدیان بوو، لەگە□ پاشای ک□رە بەگژ یەکدا چوون، شە□ کەوتە ئەو (گەلی)یە، عەلی گەلەك ئازا بوو، خوا ل□ی نەه□نا و لە شە□□ شکا، بە□ام هە□نەهات و شە□ی کرد، بە دەستی سوارانی پاشای ک□رە کوژرا، ئیدی ئەو گەلیە بە ناوی ویەوە ناو نرا.

لە سەرهاتی زاری ئەو عەلیەوە نازانم ب□چی س□زم ب□ عەلی بەگی میری ئ□زیدیان جوولا- دیارە لە ر□ی ئیزدیەکەی گ□رینەوە من ئیزیدیم خ□شدەویستن- و رقم لە پاشای ک□رە ب□وە، دواتر لە خو□ندنەوەی کت□بە دیر□کیەکانیش چەندی کردم و ک□شام پاشای رەواندز□م خ□شنەویست.

بیرمە پیاوەکەی تەنیشت عەلی گە□یدە کە لە شارەوە تا ئ□رە ورتەیەکی ل□وە نەهاتبوو گوتی:

گەلی عەلی بەگ نا ب□ ب□ عەلی ب□..

بسکس□ری نەیاری عەلی گە□یدەش گوتی:

عەلی، ت□ش بە دەردی عەلی بەگ بچی.

بیرم نیە عەلی گە□یدە چ□ن باگ□ی داوە، بە□ام حەزدەکەم گوتب□تی:

عەلی بەگ نا، عەلی سەودا ب□□.

ئەمن پاشتر□ لە ش□وەی دوو عەلیەکەی حاجی قادر(دوو عەلین شاعیر وەکو حەسسان..) شت□کی وام لە دەفتەرە شەستپە□یەکەی خ□م نووسیبوو:

گەلی دوو عەلی ت□دایە

یەکیان بەگ و یەك سەودایە

ئیدی بە عەلی گە□یدەوە لە گەلی عەلی بەگ، ت□ ب□□ لە ناو زگی زەوی، یان حەزیا دەرچووین و عەلیە سەودایەکەمان بەج□ه□شت.

لە چوونە دەر□ چ ببینم، ریزە شاخ□ بە ئاسمانەوە، چما زەوی شاخی وا ب□ند و سەرکەشی هەیە! عەلی گە□یدە یەك یەك ناوی چیا و د□□ و ئاواییەکانی دەگ□، لە ناو ناوان (حەسەن بەگ)ەکە لە خ□وە ب□ من بووە پرسیار، چەند جار□ هاتە سەرم ب□□مە بابم کە بە گە□یدەکە ب□□، داخوا حەسەن بەگیش وەك عەلی بەگ بە فیتی پاشا کوژراوە؟ نازانم ب□چی نەمپرسی.

گە□یدە ئەوەشی گ□ت:

لەو حەسەن بەگە، سا□□ تەلەزمە ئاسن□ لە ئاسمانەوە هات، پ□ی پ□شمەرگەیەکی لە بنەوە برد و کەس نەیدیتەوە، ئ□ستاش پ□شمەرگە یەك پ□یەکە بە دوای پ□ی ف□یویدا دەگە□□..

لە زگی زەوی تەواو هاتینە دەر□ و تەواو□ك دوورکەوتینەوە، چیاکان جوانتر دەرکەوتن، تەماشادەکەم دیوی نس□، ج□ ج□ پەلەی سپیان پ□وە، بابم گ□تی:

کو□م، نەمگ□ت ئ□رە ساردە، ئەها چیا بەفری پ□وە ماوە.

دیتنی بەفر لەو دەمەی سا□ ب□ من ز□ر تازە بوو، لە دیمەنی چیاوچ□ل

و گەلی عەلی بەگ تازەتر، ز□ری نەبرد گەیشتینە ئاواییەك، عەلی گە□یدە کە لە شارەوە هەر خ□ی قسە دەکات و نەیه□شت کەس زار بکاتەوە، ر□ینەدا بسکس□ریش دوو قسە بە د□ی خ□ی بکات، گوتی:
ئەوەش دیانە، دیانەی دیانان، سەردەمەکی ل□رە ب□ دەرمانیش موس□مانەك دەستنەدەکەوت.
بسك س□ر، مستەکی لە سینگی خ□ی دا:
ئەی لە هەش□ت ن□م، لەوەتەی دنیا هەیە، بوسرمان لە دیانە هەن.
بەدەم پ□کەنینەوە هەموو دابەزیین، ئ□خەیش گەیشتین، پ□م گ□د بووە.
بابم پرسیاری ما□ی (عەلی)یەکەی برادەری کرد، من ب□ جیاکردنەوە لە س□ چوار عەلیەکەیدی، قەردار□کی پ□وە دەن□م، عەلی گە□یدە دیاربوو دەیناسی، گوتی:
بە دوایدا مەگە□□، ل□رە نەماوە.
ئەوە خ□شە! ئ□مە ئەو هەموو ر□یەمان ب□ی ب□ دیداری عەلی قەردار، ئەویش... ئ□، لە عەلی گە□یدە و بسکس□ر و ئەوانیدی داب□این، پرسیار پرسیار، پیاو□ك گوتی:
پ□ش پ□ی ت□ ل□رە بوو.
ما□ەکەشی نیشانداین، لە د□ی خ□م گ□تم، کەواتە قسەکانی عەلی گە□یدە هەمووی در□ بوون، دەمە دەمی نیوە□□یە، زگم ق□□ەی د□ لە برسان، خوایە شیو□کی خ□شیان هەب□.
خانوو□ك رووی لە چیایە، جا چ خانوو□کی دیانە هەیە رووی لە چیا نەب□!
+ عەلی لە ما□□یە؟
– لە ما□□ نیە.
ژن□کی رووخ□شی زار شەکر، فەرمووی ل□کردین، بابم خ□ی ناساند، گوتی:
ت□کەول□کەیەکم لەگە□ی هەیە، ب□یە هاتمە سەردانی.
ژنە بە دەم پ□کەنینەوە:
دەزانم، قەردارتە، تووشی ک□شەیەك بوو، سا□□ك پتر ئ□رەی ج□ه□شت، حەفتەیەك ناب□ت هات□تەوە.
عەلی گە□یدە دە□□ی در□ی نەکرد!
ژنە ک□شەی م□ردەکەی باس نەکرد، لە بەر ب□رایی روو لە چیا دانیشتین، چایە و ژاژی پەنیر و ئەو شتانەی ه□نا، گەلەك خ□ش بوو، کەوتینە سەری، رەنگە ه□ندەی هەمزە پا□ەوانم خواردب□، باپیرم راستی فەرمووی:
بە دیار چیاوە نان پتر دەخور□.
ئ□، پیاوە قەردارەکە پ□ش پ□ی ئ□مە دەرچووە، چ□تە کو□؟ رەواندزی پاشای ک□رە، بابم ناونیشانەکەی وەرگرت و هەستاین و هەیپەمان

لێکرد، وا تێگەیشتم نزیکە و بە پێیان دەچین.. لە پشتەوەی پیکابێکی گەورە سواربووین، ئەو ترومبێلە لەگەڵ ئەویدی وەك حەوشە و دوێ ژۆرێ وابوون، لە ناو جێبەکە لە جامەوە شتێك لە دەرێم دەدی، بەڵام لێرە دنیا لە بەر چاومە، لێرە زەوی و ئاسمان وەك خۆیان دیارن، خۆزی گەڕیدەکەمان لەگەڵ دەبوو، کەس نیە ناوێ جێیەکمان پێبڵێ، بابیشم ناوەکان نازانێ.
باژێ، بە هەر چوار لادا دەڕوانم، جێ جێ چاوم دەخەمە سەر چیاوچۆل، گەلی و شیو و دۆڵ، کەند و لەند، دار و بەرد، بە چاوی من چاودەنێ، بەو دەمەو هاوینەی چیا، دنیا چەند رەنگینە، جێ جێ سپی، قانگ قانگ کەسك، ئەویدی زەرد، چەمەکەی خوارێش رەنگی ئاسمانی گرتووە.
رێگاکە خۆش نیە، ناوە ناوە دەگاتە تاسەی وا، بستێ دوو بڵند دەبین و بە ئاسنی رەق دەکەوینەوە، بابم زوو زوو دەڵێ:
توند خۆت بگرە، نەکەوی.
پێ پێ، تێ بڵێی گوریس گوریس بەرزدەبینەوە، هەستدەکەم نیو ئاسمانێك لە زەوی دوورکەوتووینەتەوە، تەماشای سەرێش دەکەم، هێشتا نیو ئاسمانێ ماوە بگەینە شانی چیا، تێ بڵێی جێی پاشای گەورە هێندە بڵند بێ، یان من سەرم گێژ دەخوات و دنیا وا بڵند دێتە بەر چاوم! تێنەگەیشتم.. لەوە گەڕێ، ئێستا من لەگەڵ سرووشت تێکەڵ بووم، کەوتوومەتە دنیایەك، پێشترێ نەمدیتبوو، دنیایەك شاگەشکەم دەکات و وا خەریکە دەبمە کۆترە شینکەیەك لە پشتی پیکابەوە هەڵدەفڕمە ناو سرووشت، لە سەر فڕین بووم، دیمەنێك خۆشیەکانی پێهێنامەوە، لە شاگەشکەییەوە هاتمە دۆخی گەشکەگرتن، دەستم بۆ لچکی ساقۆکەی بابم برد، هێندەی نەمابوو بزیڕێنم، ئەوە چیە خوایە! لە تەنیشتمان دێو دەوی کردەوە، سوێندتان بێ دەخۆم دێوە، دێوی ناو هەقایەتەکانی هەقایەتبێژ، ئەوەتا لێرەیە، دێوەکەی ئەو دەناسمەوە، دەیگۆت:
کاتێ زاری هەڵدەپچڕێ، چیای سەفینی پێوە دەچێ.
وایە، ئەوەتا لە پێش چاومە، ئەو چیایەی وا دیارە، لە سەفینیش بڵندترە، ئەگەر بیخەیتە زاریەوە، هێشتا جێی سەفینێکتری تێدا دەبێتەوە، هەر دەبێ زاری دێو بێ، هەر جارەی لە لایەکەوە دەردەکەوێ، چەپ و راست دەکات، تێ بڵێی خەون نەبینم، نا خەون نیە، تێ بڵێی شێت نەبووبم! چ دوورنیە..چاو دادەخەم و دەیکەمەوە، ئێ خوایە ئەوە رێشکەوپێشکە بێ، نا وێنەکە روونە و دەوی دێوە، چەند قووڵە قووڵ، بنی دیار نیە.
دێو خۆ بزردەکات و دەردەکەوێتەوە، سەرەدیقانێم دەگەڵ دەکات، دەمەوێ چاوم داخەم و واز لەگەمەی سەرەدیقانێ بێنم، بە چاوی خۆم ناوەستم، نا، دەوی دێو هێزی راکێشانی نیگای هەیە، سەرت بخەیتە ناو توورەگەی رەوندانیشەوە، رێ لە دیتنی دەوی دێو ناگیرێ.

ئەها، ئەو ژنە رەوەندەش وا دیارە وەك من لە زاری دێو دەترسێ، ئەوەتا، ناوە ناوە سەری دەخاتە ناوە توورەگەوە، کەسێ دەپرسێ:
+پوورێ، بۆ وا دەکەیت؟
– کوڕم، لە ناو ترومبێلێ، تێکدەچم، وا نەکەم، دەڕشێمەوە.
نا، دڵنیام لە ترسی زار و زگی دێوە، لە سەر ئەوە بوو زراوم بڕژێ، ساقێکەی بابمم بیرکەوتەوە، دێو کەمێك دوورکەوتەوە، ترس تۆزێك ڕەویەوە، ئاخر ساقێی بابم لە لوولەی کۆپتەر و چنگی ئیزرائیلی پاراستووم، تۆ بڵێی لە زاری دێو نەمپارێزێ!
بیرمە، خۆم خزاندە بن ساقێکەی، بابم دەڵێ:
دەڵێی سەرماتە؟ هەستە گەیشتین..
ئۆخەی، گەیشتین و نەکەوتینە زاری دێوەوە، ئەوەش ڕەواندزی وەستا رەجەب، تۆ بڵێ هی پاشای گەورە، بە پرسیار گەیشتینە پێش ماڵی خانەخوێکەی عەلی قەردار، ڕۆژ نازانم لە جێیان بەڵام لە شاری وەستا لە سەر ئاوابوونە، ئاوابوون لە چیاکەی پشتەوە، بە گوێرەی ئەو هەموو بەرزبوونەوەیە، دەزانی ئێمە لە کوێوە هەر لە بەرزبوونەوەداین، ڕەواندز لە ئاسمانێیە، بەڵام لە چاو چیاکانی چواردەوری، لە زەوی نەبۆتەوە.
شاری وەستا و پاشا، بەو دەمەو هاوینە لە بن زەردەپەڕێ، دەڵێی بووکی بەهارە، دەڵێی فۆتەی لەگەڵ پرچ تێکەڵبووی ئەو کیژە نازدارەیە کە لەو سەرەوە دیارە، کیژێك ئەگەر سێ چوار ساڵێك لە خۆی گچکەتر با، دەمگوت کەویارە، وای خوایە لە جوانیی ڕەواندزێ، نە چاو لێی تێر دەبێ، نە دڵ دەڵێ زۆ، تۆ بڵێی لە دنیایێ جێیەك هەبێ، لێرە دڵنشینتر، تا پێم نەخستە دیوی حەوشە بۆ دەرگاکەوە و لە دیوارە هیشکە کۆکەکەی ئەودیو نزیکنەبوومەوە، ڕەواندزم وا دی.
وای خوایە، دێو پەیدابۆوە، بە تەواوی زگی کردێتەوە، زەوی و ئاسمانی پێوەدەچێ، ڕەویمەوە، ڕەوینەوەیەك جاشکۆڵە وا لە گورگ ناڕەوێتەوە، منداڵێکی ماڵەکە:
مەترسێ، ما ئەتو لە خەرەندێ ئەترسی؟!
دیارە، دێوی ئێرە ناوی خەرەندە، ئەو ئێوارەیە زۆری برد، تا تارمایی و سامی دێو ڕەویەوە و باوەڕم هات کە خەرەندە و دێو نیە، بەڵام خەرەند جێی دێوی گرتەوە، ترسی خەرەند چی وای لە دێو کەمتر نیە، ترسی بەربوونەوەی ئەو خانووانەی بە سەر خەرەندەوەن، ئەو ماڵە چۆن دەوێرن لێرە بژین؟ خۆ لەگەڵ هەر کۆخە و پژمینێکی خەرەند، غلێر دەبنەوە و تا بنەبانێ گیرنابن، ئەرێ خەرەند بنی هەیە، من چەندی ملم هەڵبڕی بنیم نەدی، پێدەچێ هێشتا پەیوەندیەك لە نێوان دێو و خەرەند مابێ، ئەوە نیە باسی پژمینی خەرەند دەکەم!
تۆ بڵێی ئەوشێ لە ترسان چاوم بچێتە خەوێ! دەترسم بخەوم و لە خەوێ

بەڵام، وەك ئەو جارەی رۆیشتم و بابم لە كۆڵانێ گرتمیەوە، بەڵام ئەگەر لە خەوی ئێرە بڵێم خەرەند و خەرەند دەچم و بابم لەو دنیاش نامبینێتەوە، ئێ، جارێ لە خەوێ گەڵێ، مانگەشەوێكە لەو دوورەوە مامز بە شاخانەوە ببینە، كێوەكەی ئەوبەر نازانم هەندرێنە، زۆزگە، كیهەیە، مانگی زۆر نزیككردۆتەوە، هەستەدەكەم دارلاستیقی ئەنێی بەلاشاوەی دەگاتێ، ئەمن لە هەولێرێ مانگم وا بە نزیكی نەدیوە، ترسی خەرەندە دێو نەبا، لەگەڵ منداڵان دەچوومە كۆڵانێ و لە بن تریفەی زیوینی شاری پاشا، چاوشلكانێم دەكرد، زۆریان هەوڵدا بچم، لە ساقۆكەی بابم دوورنەكەوتمەوە، گوێم بۆ باسوخواسی دانیشتنە مانگەشەویەكە راگرتبوو، پیاوێك سمێڵ كلك مشكیی ردێن تەپشوولەیی دەڵێ:
لەو هەندرێنەی دەیبینن، پێشمەرگە شەڕێكی كرد، لەشكری پاشای گەورەش نەیكردووە، ئەسحابەش نەیانكردووە.
عەلی قەردار پێدەچوو پاشای زۆر خۆشبوێ:
لەوەتەی دنیا هەیە، پیاوی وەك پاشا ئازا نەبووە و نابێتەوە، ئیمامی عەلیی زەمانە بوو، بەڵام حەیف شیرەكەی دەستی وی لە دەست نەبوو.
ردێن تەپشوولەیی:
ئەدی تۆپەكەی وەستا رەجەبی نەبوو؟
قەردار قسە دەباتە لایەكیدی، بەڵام ردێن تەپشوولەیی و یەك دوانێك دەیهێننەوە تۆپخانەكەی وەستا رەجەب.
لەو مێواندارییە مانگەشەویەی سەر لێواری خەرەندێ، تۆ بڵێی زگی دێو، من وەستا رەجەبم بە تۆپخانەوە لە نزیكەوە دیت ((رەجەب پیاوێكی بە خۆوەی تێكسمراوە، باسك ئەستوور لە عەدنان قەیسیش ئەستوورتر بوو، گەلەك لە هەمزە پالەوان دەچوو، زۆرانێ لەگەڵ ئیمامی هەمزە بكات، پشتی لە زەوی دەدات، وەستا چاو گەورەی برژانگ رەشی برۆ پڕ، سمێڵ گەورەی بابێ، ئەوەتا لەو كێلەكانەی خوارێ بە دیار تۆپەوە دانیشتووە، بە دەنگێكی قەبە و گڕ، دەڵێتە پاشای گەورە:
گەورەم، یەكەم بە خودا، دووهەم پشت بەو تۆپە ببەستە تۆ، پشتت بە عەرد ناكەوێ، گەورەم، خەرەندێ خۆ، بە تەرمی لەشكری رۆم و عەجەم پڕ ئەكەینێ..))
پیاوی بالیف لە سەر كۆشێ كە هەردوو ئانیشكی بە سەر دابوون، بە شێوەیەكی ئەوتۆ وەسپی وەستا رەجەبی دەكرد، ئەمن ئەو وەستایەم لە بەر دەمی خۆم دیت و هێندەی نەمابوو لە بەری هەستمەوە، پێشترێ ناوی ئەوم نەبیستبوو، لەوێ بیستم و دیتم و خۆشمویست، بەڵام چەندی كردم، پاشای گەورەم نەكەوتە بەر دڵی، میری ئێزدیان كوو ئەو پاشایەی لە كنە من رەشكرد!

لەو دانیشتنە قسەیەکی بابمم بیرکەوتەوە:
پیاو ئەگەر لە حوکمەت یاخی ب□ت، ب□ـتە ئ□رە باشە، بە هەزار لەشکر ناگیر□.
ئ□، لەبیرمچوو ب□چی هاتبووین، قەرد بوو، وانەبوو؟ ئا، عەلی قەردار روو لە بابم:
بەهار بوو بیست سەر بزنەکەم بەقەردی هاوین□ برد، چاو بەرەژ□رتم، گەیشتینەوە بەهار و وا دەچینەوە هاوین.. بە□ام ئەوەی بە سەر من هات، بە سەر دوژمنت نەیەت، ئەوەتا پارەکەتم لە بە□ک□یە، دەمویست سبەی ب□ت به□نمەوە.
کابرا تووشی ک□شەیەك ببوو، لە دیوی ر□ژهە□ات□ نزیکەی سا□□ك کەوتبووە زیندانی شای ئ□ران□، بابم کە بەوەی زانی، گ□تی:
کا عەلی، هاتنەکەی من بە سەردان وەرگرە، قەرد لەبیرخ□ت ببەوە.
ئ□، واز لە ت□کەو□□کەی بابم به□نە، ئەو شەوە بایی نیو تەمەن خەونم دیتووە، هەمووی هە□ات هە□ات بوو، هە□اتن بە ناو زگی د□ودا، لە ناو زگی د□و□ لەو سەر غاردە ئەو سەری، د□و هەموو دەرگاکانی زگی خ□ی بە سەرمدا داخستووە، دەگەمە هەر دەرگایەك زرم زرم، بە مست و پ□لەقە ل□یدەدەم، کەس نایکاتەوە، هاواردەکەم، لە ناو زگی د□و□ دەنگدەداتەوە، کەس بە هاوارمەوە نایە، لە هیک□ا زگی د□و درز□کی گچکەی ت□کەوت، ساق□ی بابم دەرکەوت، کەم□کی مابوو دەستم بیگات□ بە ئاگاهاتمەوە..
لە سەر هاتنەوە، هەوا□□کی جەرگب□ لە با خ□راتر بە ک□□انەکانی شاری پاشا ب□اوب□وە:
کچ□ك خ□ی هە□داوەتە خەرەند□.
ت□ ب□□ ناو زاری د□و، ک□یە؟ زوو پ□کەوتم، کچەکەی ئ□وار□ بوو، ئەو کچەی لە پرچ و ف□تە لە زەردەپە□ دەچوو، بە□ام نەمزانی لە سەر چی، کچە زەردەپە□ی ناو زگی د□و□ کە لە نیوەی ر□ گیانی دەرچووبوو، ئ□مەی تا نیوە□□ لەو□ ه□شتەوە، لە هاتنەوە لە ناو ترومب□ل□، ژن□ك لە بن ل□وانەوە دە□□:
خودا بیانگر□، ب□چی نەیاندای□، لەو پیاوتری دەدیتەوە!
ئەها، بەزمەکەیە، کچە حەز لە کو□□ك دەکات و نایدەن□، لە داخا خ□ داو□تە ناو دەوی د□و□.
لە گەلی عەلی بەگ□، لە نزیکەوە عەلی سەودام دی، لەو□ پرسیارەکم ب□ هات، بە□ام لە کەسم نەپرسی:
کچەی ف□تە و پرچ زەردەپە□ی، ب□چی وەك عەلی نەکرد و نەهاتە گەلی؟ مندا□یش پرسیاری سەیر و سەمەرەیان بە م□شك داد□!
ر□ی گە□انەوەش پ□ە وردە سەربردە، ناسکترینیان لەو ج□یەیە، کە ر□ ه□ند تەسك دەب□وە، ج□ی یەك ترومب□لی ل□دەب□وە، شاخیش ه□ند نەوی

بوو لە سەر پشتی پیکاب□ دەستت دەگەیشت□، من ترسم شکابوو، لەو□ دەستم دەگەیاندە با□□زە و گیای بن شاخ□، لەو گابەردەوە کە عەلی عاشق شانی پ□دابوو تا گەیشتمە ل□فەی کەریم حەشاش و ش□□بووینەوە ب□ ئاوی بەست□□ە و لەو□ مندا□ەکە ک□ترەکەی لە دەست ف□ی و ه□ندەی نەمابوو بە دوایدا لە ناو ترومب□لەوە خ□ی هە□دا، سەربردە ز□رن، بە□ام با بم□نن ب□ سەردانەوەکیدی، ل□کیان گر□دەدەمەوە.
گەشتی ناو زگی د□وم ب□ ئازاد و فازیل ر□حانە و کەویار و ک□□ان گ□□ایەوە، کەسیان باوە□یان نەهات، لە دنیای□ ج□ی لەو ش□وە هەب□.

بەدوویدا د□